

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
П'ята секція

РІШЕННЯ

Справа «Хомулло проти України»
(Заява № 47593/10)

СТРАСБУРГ

27 листопада 2014 року

ОСТАТОЧНЕ

27/02/2015

Офіційний переклад

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до [пункту 2](#) статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Хомулло проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція),
засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Марк Віллігер (<...>), Голова,
Ангеліка Нуссбергер (<...>),
Боштьян М. Зупанчич (<...>),
Ганна Юдківська (<...>),
Вінсент А. Де Гаetano (<...>),
Андре Потоцький (<...>),
Алеш Пейхал (<...>), судді,
та Стівен Філіпс (<...>), Секретар секції,

після обговорення за зачиненими дверима 4 листопада 2014 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 47593/10), яку 17 липня 2010 року подав до Суду проти України на підставі [статті 34](#) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) громадянин Російської Федерації п. Андрій Олександрович Хомулло (далі - заявник).

2. Інтереси заявника представляли п. А. Панфілов і п. С. Аліфанов - юристи, які практикують у м. Мурманську. Уряд України (далі - Уряд) представляв його Уповноважений - на той час п. Назар Кульчицький.

3. Заявник зокрема скаржився за [пунктами 1 і 4](#) статті 5 Конвенції, що його тримання під вартою в Україні до вирішення питання щодо його екстрадиції до Російської Федерації було незаконним і належним чином у судовому порядку не переглядалось.

4. 12 грудня 2012 року про заяву було повідомлено Уряд.

5. Уряд Російської Федерації після того, як його було повідомлено про його право взяти участь у провадженні ([пункт 1](#) статті 36 Конвенції та [правило 44](#) Регламенту Суду), зазначив, що не має бажання скористатися цим правом.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

6. Заявник народився у 1976 році та проживає у м. Мурманську, Російська Федерація.

7. У листопаді 2008 року Слідчим комітетом при прокуратурі Російської Федерації по Мурманській області щодо заявника було порушено кримінальну справу за підозрою у вчиненні ним шахрайства. Заявник був працівником міліції і підозрювався в отриманні шляхом шахрайства кількох лікарняних листів, якими виправдовувалась його відсутність на роботі.

8. 24 листопада 2008 року заявник прибув до України.

9. 1 грудня 2008 року Слідчим комітетом при прокуратурі Російської Федерації по Мурманській області його було оголошено у розшук.

10. 3 грудня 2008 року Октябрський районний суд м. Мурманська обрав заявникові запобіжний захід у вигляді взяття під варту. Того ж дня заявника було оголошено у міжнародний розшук.

11. 19 квітня 2010 року працівники української міліції затримали заявника з метою його екстрадиції.

12. 22 квітня 2010 року Приморський районний суд м. Одеси (далі - Приморський суд) за поданням органів прокуратури обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою строком на сорок днів до вирішення питання щодо його екстрадиції.

13. 29 або 30 квітня 2010 року (обидві дати фігурують у різних документах матеріалів справи) Генеральна прокуратура України (далі - ГПУ) отримала від ГП РФ запит щодо екстрадиції заявника до Російської Федерації та продовження строку тримання його під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції. Як зазначалося у цьому запиті, у Росії щодо заявника порушено кримінальну справу за підозрою у вчиненні ним шахрайства. Клопотання про екстрадицію не містило жодних деталей з цього приводу, але у ньому зазначалося, що «детальний опис діяння, що інкримінується Хомулло А.О., викладено у документах, що додаються». Невідомо, які саме документи додавались до відповідного запиту.

14. З постанови суду від 30 липня 2010 року (див. [пункт 25](#)) випливає, що 11 травня 2010 року ГПУ отримала від органів прокуратури Російської Федерації ще один запит щодо тримання заявника під вартою та його екстрадиції. У жодних інших документах у справі немає посилань на цей запит.

15. 19 травня 2010 року прокуратура Приморського району м. Одеси звернулась до Приморського суду з поданням про продовження строку тримання заявника під вартою «до вирішення питання щодо його екстрадиції».

16. Постановою від 21 травня 2010 року Приморський суд задовольнив це подання.

17. 26 травня 2010 року заявник оскаржив цю постанову. Він скаржився на те, що його не було ознайомлено з пред'явленими йому обвинуваченнями, і не було визначено строк тримання його під вартою, та що Приморський суд оголосив оскаржуване рішення після судового засідання, на якому він не був присутнім.

18. 3 червня 2010 року апеляційний суд Одеської області (далі - апеляційний суд) під час судового засідання, на якому були присутні двоє представників прокуратури, розглянув апеляційну скаргу заявника за його відсутності. Представники прокуратури стверджували, що питання екстрадиції заявника до Російської Федерації практично вирішено і вона відбудеться невдовзі після розгляду апеляції. Зважаючи на ці аргументи, а також на те, що заявника було оголошено у міжнародний розшук, апеляційний суд залишив постанову суду першої інстанції про продовження строку тримання заявника під вартою до вирішення питання щодо його екстрадиції без змін.

19. 21 червня 2010 року прокуратура Малиновського району м. Одеси (далі - прокуратура Малиновського району) звернулась до Малиновського районного суду м. Одеси (далі - Малиновський суд) з поданням щодо продовження екстрадиційного арешту заявника на підставі [змін до Кримінально-процесуального кодексу України](#), які набрали чинності з 17 червня 2010 року (див. [пункт 37](#)).

20. 23 червня 2010 року Малиновський суд задовольнив вищезгадане подання та продовжив

екстрадиційний арешт заявника «до вирішення питання щодо його видачі та фактичної передачі».

21. 25 червня 2010 року заявник оскаржив цю постанову. Він стверджував, що строки тримання його під вартою так і не було встановлено, його все ще не було ознайомлено з пред'явленими йому обвинуваченнями, та що тримання його під вартою було невинуватим тривалим і суд не врахував, що у нього дві малолітні дитини.

22. 8 липня 2010 року апеляційний суд Одеської області частково задовольнив його апеляційну скаргу. Він скасував вищезазначену постанову на тій підставі, що відповідним положенням [Кримінально-процесуального кодексу України](#) не передбачалося продовження екстрадиційного арешту. Справу було направлено до суду першої інстанції на новий розгляд.

23. 21 липня 2010 року Малиновський суд задовольнив клопотання заявника про призначення йому захисника. У результаті судового засідання було перенесено на 30 липня 2010 року.

24. 27 липня 2010 року прокуратура Малиновського району звернулася до суду з новим поданням щодо застосування до заявника екстрадиційного арешту відповідно до [змін до Кримінально-процесуального кодексу України](#). Цього разу подання стосувалося поміщення під арешт, а не продовження строку тримання під вартою.

25. 30 липня 2010 року Малиновський суд за результатами судового засідання за участі призначеного заявнику захисника задовольнив подання прокуратури. У постанові зазначалось, що прокуратура Російської Федерації звернулась із запитом про екстрадицію заявника 11 травня 2010 року, при цьому

аналогічний запит від 30 квітня 2010 року (див. [пункти 13 та 14](#)) взагалі не згадувався. Суд посилався на вищезгадані [зміни до Кримінально-процесуального кодексу України](#) (далі - КПК), які набрали чинності 17 червня 2010 року, та зазначив, що матеріали екстрадиційної перевірки відповідали застосованому законодавству. Насамкінець суд зазначив, що жодних перешкод для екстрадиції заявника до Російської Федерації встановлено не було.

26. 21 серпня 2010 року заявник звернувся до Малиновського суду зі скаргою на те, що тримання його під вартою є незаконним, та заявив клопотання про звільнення. У матеріалах справи відсутня копія цієї скарги.

27. 30 серпня 2010 року Генеральна прокуратура Російської Федерації надіслала уточнений запит щодо екстрадиції заявника, копія якого відсутня у матеріалах справи. З нього випливає, що, окрім початкового обвинувачення у вчиненні шахрайства, заявнику пред'явили обвинувачення ще за шістьма епізодами шахрайства (див. [пункт 28](#)).

28. 1 вересня 2010 року ГПУ вирішила видати заявника Російській Федерації у зв'язку з шістьма епізодами вчинення ним шахрайства, але відхилила екстрадиційний запит за одним з таких епізодів. Це рішення пояснювалось тим, що кримінальне законодавство України не передбачає покарання у вигляді позбавлення волі за вчинення шахрайства. Проте якщо шахрайство вчинено повторно, за нього може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі. У справі заявника було шість епізодів «повторно вчиненого шахрайства». У своїй постанові ГПУ посилалась на два запити про екстрадицію

заявника - один від 30 квітня 2010 року щодо одного епізоду вчинення шахрайства, та ще один від 30 серпня 2010 року щодо шести інших епізодів (див. [пункти 13 та 27](#)).

29. 10 вересня 2010 року заявник звернувся до Малиновського суду зі скаргою на те, що тримання його під вартою є незаконним та не виправдано тривалим. Він стверджував, що органи влади України не проявили ретельності щодо розгляду запитів про його екстрадицію, всупереч [підпункту «f» пункту 1](#) статті 5 Конвенції. Заявник також посилався на [пункт 4](#) статті 5 Конвенції та стверджував, що його попередню скаргу від 21 серпня 2010 року так і не було розглянуто.

30. 17 вересня 2010 року заявник звернувся до Малиновського суду ще з однією скаргою на стверджувану незаконність тримання його під вартою та вимагав свого звільнення.

31. 22 вересня 2010 року прокуратура Малиновського району звернулася до Малиновського суду з поданням щодо продовження екстрадиційного арешту заявника. Прокуратура посилалась на вищезазначену постанову від 1 вересня 2010 року та зазначала, що питання фактичної передачі заявника Російській Федерації знаходилось на стадії вирішення.

32. 28 вересня 2010 року суд у засіданні, на якому був присутній заявник, задовольнив це подання. Суд зазначив, що постанову ГПУ від 1 вересня 2010 року не було оскаржено і вона набрала законної сили. Більше того, згідно з відповідними вказівками прокуратури заявника мали передати Російській Федерації до 29 жовтня 2010 року. Як зазначалося у протоколі судового засідання, суддя зачитав скарги заявника від 21 серпня, а також від 10 і 27 вересня 2010 року, а заявник

підтвердив їх. Проте у постанові суду ці скарги не згадувалися.

зз. 30 вересня 2010 року заявник оскаржив вищезазначену постанову. Він зазначав, що хоча [Кримінально-процесуальний кодекс України](#) передбачав екстрадиційний арешт строком до вісімнадцяти місяців, він не встановлював жодних строків для подання та розгляду запитів, пов'язаних з екстрадицією. Відповідно заявник стверджував, що органи влади України мають дотримуватися [Мінської конвенції 1993 року](#), якою передбачено місячний строк для розгляду запитів про екстрадицію, та максимальне продовження цього строку на два місяці з метою уточнення, у разі потреби, запиту про екстрадицію (див. [пункт 38](#)). Заявник наголошував, що у його випадку до 30 серпня 2010 року не було надано належним чином оформленого запиту щодо екстрадиції, тоді як він перебував під вартою з 19 квітня 2010 року. Тому заявник стверджував, що його слід негайно звільнити. Насамкінець він стверджував, що пред'явлені йому обвинувачення були абсурдними і у його власних інтересах було потрапити до Росії з метою невідкладного закінчення судового розгляду його справи.

з4. 8 жовтня 2010 року апеляційний суд, частково задовольнивши касаційну скаргу заявника, змінив постанову суду першої інстанції таким чином: замість продовження строку тримання заявника під вартою, оскільки це не було передбачено законодавством, його продовжуване тримання під вартою було визнано обґрунтованим, оскільки не було перевищено максимальний вісімнадцятимісячний строк тримання

заявника під вартою і не було підстав для його звільнення.

35. 12 жовтня 2010 року заявника було видано Російській Федерації.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

А. [Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 року](#) (чинний до 20 листопада 2012 року)

36. Відповідні положення [Кодексу](#) у редакції до 17 червня 2010 року стисло викладено в рішенні від 23 жовтня 2008 року у справі [«Солдатенко проти України»](#) (Soldatenko v. Ukraine) (заява № 2440/07, пп. 26-29).

37. Застосовні положення після внесення до них [змін](#) від 21 травня 2010 року, які набрали чинності 17 червня 2010 року (без жодних перехідних положень), наведено у рішенні від 26 квітня 2012 року у справі «Молочко проти України» (Molotchko v. Ukraine) (заява № 12275/10, пп. 90-91).

В. [Мінська Конвенція 1993 року](#)

38. Відповідні положення [Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах](#) 1993 року (далі - Мінська Конвенція) також наведено в рішенні у вищезазначеній справі «Молочко проти України» (Molotchko v. Ukraine), п. 89.

ПРАВО

I. ОБСЯГ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

39. Суд зазначає, що у своїй відповіді (від 31 травня 2013 року) на зауваження Уряду щодо прийнятності та суті цієї справи заявник заявив низку нових скарг. Зокрема він скаржився на умови тримання під вартою в Україні та несправедливість його засудження після екстрадиції до Російської Федерації.

40. На думку Суду, нові скарги заявника не є уточненням його початкових скарг до Суду, які сторони прокоментували. Тому Суд вважає, що ці питання

недоречно розглядати в межах цієї справи (див. рішення від 19 квітня 2005 року у справі [«Пиряник проти України»](#) (Piryanik v. Ukraine), заява № 75788/01, п. 20).

**II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [ПУНКТУ 1](#) СТАТТІ 5
КОНВЕНЦІЇ**

41. Заявник скаржився, що тримання під вартою в Україні до його екстрадиції до Російської Федерації відбувалось всупереч [підпункту «f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції, у відповідній частині якої зазначено таке:

«1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

...

(f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.».

A. Прийнятність

42. Беручи до уваги зауваження Уряду щодо прийнятності цієї заяви (див. нижче), слід зазначити, що заяву було комуніковано Уряду разом із запитанням про законність тримання заявника під вартою як до 17 червня 2010 року (дати, коли відповідні зміни до законодавства набрали чинності, - див. [пункт 37](#)), так і після цієї дати.

43. Уряд стверджував, що цю скаргу слід відхилити як таку, що не відповідає *ratione personae* [Конвенції](#), оскільки у своїх доводах заявник не посилався на вищезазначені зміни. Уряд також зауважив, що заявник скаржився на стверджувану незаконність усього періоду тримання його під вартою до вирішення питання щодо його екстрадиції, з 19 квітня до 12

жовтня 2010 року, не розділяючи цей строк на періоди до та після 17 червня 2010 року.

44. У своїй відповіді на зауваження Уряду заявник не надав коментарів щодо цього питання.

45. Суд зазначає, що відповідність індивідуальної заяви критерію *ratione personae* включає в себе два елементи: відповідальність держави та статус заявника як потерпілого. Заперечення Уряду стосуються лише другого елемента. У зв'язку з цим Суд повторює, що для того, щоб мати можливість подати заяву відповідно до [статті 34](#) Конвенції, особа повинна вважати себе «потерпілою від [...] порушення прав, викладених у Конвенції». Для того, щоб вважати себе потерпілою від порушення, особа має зазнавати безпосереднього впливу оспорюваної дії або бездіяльності (див., серед іншого, рішення у справі «Берден проти Сполученого Королівства» (*Burden v. the United Kingdom*) [ВП], заява № 13378/05, п. 33, ECHR 2008).

46. Суд зауважує (і Уряд не заперечує проти цього), що заявник скаржився на незаконність усього періоду тримання його під вартою в Україні. Також не оскаржується і те, що зазначене тримання під вартою, на яке скаржиться заявник, мало на нього безпосередній вплив. Фактично, зауваження Уряду у цій справі не стосувались права заявника подати заяву, а радше зазначали, що він не навів конкретних аргументів на її підтвердження. Проте Суд вважає, що розгляд відповідного питання не має суттєвого значення для його компетенції *ratione personae*. Тому він відхиляє це заперечення Уряду.

47. Суд також зазначає, що ця скарга не є ані явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті

35 Конвенції, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

48. Заявник наполягав на тому, що його незаконно тримали під вартою. Він стверджував, що у жодному рішенні з цього питання не було встановлено строки тримання його під вартою, окрім першої постанови від 22 квітня 2010 року (див. [пункт 12](#)).

49. Заявник також зазначив, що органи прокуратури Російської Федерації не надсилали належного запиту щодо екстрадиції, в якому б містилась вся необхідна інформація та документи, до 30 серпня 2010 року, тобто протягом майже чотирьох з половиною місяців після його затримання 19 квітня 2010 року. Щодо першого такого запиту від 30 квітня 2010 року, на який посилались національні суди, ухвалюючи рішення на користь продовження тримання заявника під вартою, заявник стверджував, що цей запит був неповним і тому пізніше, 1 вересня 2010 року, його було відхилено (див. [пункти 13](#) та [28](#)). Таким чином заявник стверджував, що тримання його під вартою до вирішення питання про екстрадицію до Російської Федерації було невинновинно тривалим і у нього не було засобів захисту від свавілля органів влади.

50. Зауваження Уряду щодо суті цієї скарги обмежувались періодом тримання заявника під вартою з 30 липня по 12 жовтня 2010 року, яке, як Уряд вважав, мало належні законні підстави. Щодо більш раннього тримання заявника під вартою, Уряд підтримував свої заперечення щодо прийнятності цієї скарги (див. [пункт 43](#)) та не надав жодних зауважень щодо її суті.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи, встановлені практикою Суду

51. Стаття 5 Конвенції втілює основоположне право людини, а саме захист особи від свавільного втручання держави у її право на свободу. У [підпунктах «а»-«f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції міститься вичерпний перелік дозволених підстав, за яких особу може бути позбавлено свободи, і жоден випадок позбавлення свободи не буде законним, якщо не відповідатиме одній з цих підстав (див. рішення у справі «Сааді проти сполученого Королівства» (Saadi v. the United Kingdom) [ВП], заява № 13229/03, п. 43, ECHR 2008).

52. Суд зазначає, що [підпункт «f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції не вимагає наявності розумних підстав вважати, що тримання під вартою є необхідним, наприклад, для запобігання вчиненню особою правопорушення чи її втечі. Цим положенням передбачено захист на рівні, відмінному від рівня захисту за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції: все, що потребується згідно з підпунктом «f», - це застосування «процедури депортації або екстрадиції». Проте будь-яке позбавлення свободи згідно з другою частиною підпункту «f» пункту 1 статті 5 Конвенції буде обґрунтованим лише доти, поки триває процедура депортації або екстрадиції. Якщо така процедура не застосовується з належною ретельністю, тримання під вартою за підпунктом «f» пункту 1 статті 5 Конвенції перестає бути допустимим (див. рішення від 15 листопада 1996 року у справі «Чагал проти Сполученого Королівства» (Chahal v. the United Kingdom), пп. 112-113, Reports of Judgments and Decisions 1996-V). Іншими словами, тривалість тримання під вартою з цією метою не повинна перевищувати обґрунтовано необхідний строк (див.

вищенаведене рішення у справі «Сааді проти Сполученого Королівства» (Saadi v. the United Kingdom), п. 72 та п. 74).

53. Суд також повторює, що слово «законний» і словосполучення «відповідно до процедури, встановленої законом» у [пункті 1](#) статті 5 Конвенції за своєю суттю посиляються на національне законодавство та зобов'язують забезпечувати дотримання його матеріально-правових і процесуальних норм. Проте «законність» тримання під вартою згідно з національним законодавством не завжди є вирішальним чинником. Суд також має переконатись, що тримання під вартою протягом зазначеного періоду відповідало меті пункту 1 статті 5 Конвенції, якою є попередження безпідставного позбавлення свободи. Більше того, Суд має з'ясувати, чи саме національне законодавство, як і загальні принципи, що сформульовані або впливають з нього, відповідає Конвенції. Що стосується цього останнього питання, Суд наголошує, що коли йдеться про позбавлення свободи, надзвичайно важливою умовою є забезпечення дотримання загального принципу юридичної визначеності. Отже, надзвичайно важливо, щоб умови, за яких відповідно до національного законодавства здійснюється позбавлення свободи, були чітко сформульовані, та щоб наслідки застосування цього законодавства були передбачуваними тією мірою, якою це необхідно для забезпечення відповідності такого законодавства закріпленому Конвенцією принципу «законності», який вимагає, щоб усе законодавство було сформульовано достатньо чітко для того, щоб, за потреби, надати особі можливість

передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, до яких може призвести її дія (див. рішення у справі «Барановський проти Польщі» (Baranowski v. Poland), заява № 28358/95, пп. 50-52, ECHR 2000-III).

(b) Застосування у цій справі вищезазначених загальних принципів

54. Суд вважає, а сторони погоджуються, що заявника тримали під вартою до вирішення питання щодо його екстрадиції з України до Російської Федерації. Отже, [підпункт «f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції є застосовним у цій справі.

55. Суд зауважує, що суттю скарги заявника є тривалість тримання його під вартою, не підкріплена, як стверджувалось, жодними причинами, а також проявлений органами влади брак ретельності. Суд пізніше проаналізує ці аргументи. Проте Суд зазначає, що ніщо не заважає йому з іншої точки зору оцінити дотримання державою гарантій [підпункту «f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції та, у разі потреби, встановити порушення цього положення з інших причин (див. рішення від 11 грудня 2008 року у справі «Мумінов проти Росії» (Muminov v. Russia), заява № 42502/06, п. 118).

56. Беручи до уваги правові підстави тримання заявника під вартою, Суд вважає за належне розділити його для аналізу на кілька окремих періодів.

(i) Тримання заявника під вартою з 19 квітня по 17 червня 2010 року

57. Суд вже встановлював, що законодавство України, яке було чинним до 17 червня 2010 року, не можна вважати таким, що забезпечувало адекватні правові підстави тримання під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції, як цього вимагає [підпункт «f»](#) пункту 1 статті 5 Конвенції (див., наприклад, рішення у справах [«Солдатенко проти України»](#) (Soldatenko v.

Ukraine), заява № 2440/07, пп. 109-114, від 23 жовтня 2008 року, [«Світлорусов проти України»](#) (Svetlorusov v. Ukraine), заява № 2929/05, пп. 47-49, від 12 березня 2009 року, та «Камишев проти України» (Kamyshev v. Ukraine), заява № 3990/06, пп. 67-68, від 20 травня 2010 року). Причиною такого висновку було те, що на час подій національне законодавство не передбачало порядку тримання під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції та навіть не згадувало про нього.

58. У цій справі застосовувалося те саме законодавство, яке вже було визнано таким, що не відповідає вимозі «якості закону». Тому тримання заявника під вартою упродовж відповідного періоду було незаконним у розумінні [пункту 1](#) статті 5 Конвенції.

(ii) Тримання заявника під вартою з 17 по 23 червня 2010 року

59. Суд зазначає, що 17 червня 2010 року з метою забезпечення правових підстав для екстрадиції до [Кримінально-процесуального кодексу України](#) було внесено зміни. Проте впродовж відповідного періоду ці зміни не мали впливу на заявника, оскільки його продовжували тримати під вартою на підставі постанови Приморського суду від 21 травня 2010 року. За відсутності будь-яких перехідних положень стосовно вищезазначених змін та з огляду на відсутність станом на дату ухвалення постанови судом належних правових підстав тримання під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції, Суд вважає, що впродовж цього періоду позбавлення заявника свободи також було незаконним (див., для порівняння, рішення від 10 листопада 2011 року у справі «Мокалал проти України» (Mokallal v. Ukraine), заява № 19246/10, п. 40).

(iii) Тримання заявника під вартою з 23 червня по 30 серпня 2010 року

60. Вбачається, що вищезгадані [зміни до Кримінально-процесуального кодексу України](#) почали застосовуватись до заявника з 23 червня 2010 року, хоча постанову суду від вказаної дати з часом було скасовано як неправильну та замінено «відкоригованою» постановою від 30 липня 2010 року (див. [пп. 20](#) та [25](#)).

61. Новим законодавством створено регуляторний механізм екстрадиції, який передбачає позбавлення свободи до вирішення питання щодо екстрадиції. Суд у своєму вищезгаданому рішенні у справі «Молочко проти України» ((Molotchko v. Ukraine), п. 166) вже визнавав ці нові положення достатньо чіткими та точними. Відповідно у цій справі також було дотримано вимог «якості закону».

62. У своїх ухвалах від 8 липня та 8 жовтня 2010 року апеляційний суд визнав, що при застосуванні відповідного законодавства було допущено помилку. А саме, суд першої інстанції продовжив строк екстрадиційного арешту заявника неправомірно, оскільки можливості для такого продовження не існувало. Натомість положення законодавства передбачали екстрадиційний арешт, який не міг тривати понад вісімнадцять місяців.

63. Суд вважає таку технічну помилку, яку було визнано та виправлено національними судами, недостатньою для того, щоб *ab initio* вважати відповідний період тримання заявника під вартою незаконним.

64. Водночас Суд вважає за необхідне повернутися до аргументу заявника про те, що під час вирішення питання стосовно екстрадиції, у контексті якої здійснювалося тримання його під вартою (щодо

відповідних принципів практики Суду див. [пункт 52](#)), органи влади не продемонстрували належної ретельності.

65. Суд зазначає, що, як було зазначено у постанові про екстрадицію заявника до Російської Федерації від 1 вересня 2010 року, з цього приводу існувало два запити від органів прокуратури Російської Федерації: один від 30 квітня 2010 року щодо одного епізоду вчинення шахрайства, та інший від 30 серпня 2010 року про ще шість епізодів вчинення шахрайства (див. [пункт 28](#)). Хоча у постанові суду від 30 липня 2010 року також згадувався ще один такий запит від 11 травня 2010 року (див. [пункт 25](#)), Суд вважає, що за відсутності жодної подальшої інформації та будь-яких посилань на нього у постанові про екстрадицію від 1 вересня 2010 року, неможливо з впевненістю стверджувати, що цей запит взагалі колись надсилався. У будь-якому разі, національні суди не брали його до уваги і його не можна аналізувати у цій справі.

66. Суд нагадує, що у своїх рішеннях у справах «Мокалал проти України» (Mokallal v. Ukraine) та «Молочко проти України» (Molotchko v. Ukraine), оцінюючи відповідність тримання заявника під вартою відповідно до застосовних норм [Кримінально-процесуального кодексу України](#) після внесення до нього [змін](#) 17 червня 2010 року, Суд брав до уваги те, що протягом усього строку тримання під вартою органи влади мали намір видати заявників, і що для остаточної екстрадиції не було ані юридичних, ані фактичних перешкод (див. п. 43 рішення у справі «Мокалал проти України» (Mokallal v. Ukraine) та п. 168 рішення у справі «Молочко проти України» (Molotchko v. Ukraine)).

67. Щодо цієї справи Суд зазначає, що постановою про екстрадицію заявника від 1 вересня 2010 року запит органів прокуратури Російської Федерації щодо його екстрадиції було відхилено у частині стосовно одного епізоду шахрайства, оскільки він не становив правопорушення, що карається позбавленням волі в Україні. Проте з огляду на те, що за таке ж правопорушення, вчинене повторно, передбачено вищезгадане покарання, було вирішено задовольнити запит щодо екстрадиції щодо декількох інших епізодів шахрайства, у вчиненні яких обвинувачувався заявник. Як випливає із самої постанови про екстрадицію, до 30 серпня 2010 року в органах влади України знаходився запит щодо екстрадиції заявника, який не підлягав задоволенню, і лише після того, як органи прокуратури Російської Федерації подали «уточнений запит», було чітко встановлено підстави екстрадиції заявника.

68. Суд вважає цю ситуацію відмінною від ситуації, що розглядалася у справі «Молочко проти України» (*Molotchko v. Ukraine*). В останній справі Суд зазначив, що перешкоду для екстрадиції заявника було виявлено лише із плином часу, і її не можна вважати такою, що у ретроспективі робить тримання заявника під вартою незаконним (там само). Проте у цій справі зрозуміло, що перешкода для екстрадиції заявника існувала з самого початку, як тільки 29 (30) квітня 2010 року було надіслано перший запит щодо екстрадиції, і зникла ця перешкода лише 30 серпня 2010 року. Увесь цей час заявник перебував під вартою.

69. Хоча певні питання можна з'ясувати у контексті екстрадиційної перевірки і органам влади потрібен час для її закінчення, проте органи влади зобов'язані діяти

ретельно. У цій справі немає пояснень, чому органи влади України чекали чотири місяці, перш ніж деталізувати запит щодо екстрадиції заявника. Тому Суд вважає, що вимоги щодо належної ретельності дотримано не було.

(iv) Тримання заявника під вартою з 30 серпня до його екстрадиції до Російської Федерації 12 жовтня 2010 року

70. Суд зазначає, що після 30 серпня 2010 року і до 28 вересня 2010 року, тобто близько місяця, заявник продовжував знаходитись під вартою на підставі постанови Малиновського суду від 30 липня 2010 року, яка ґрунтувалась на документах щодо екстрадиції заявника, зібраних до 30 серпня 2010 року. Таким чином, правові підстави тримання заявника під вартою впродовж цього періоду залишались тими ж, що й протягом періоду з 30 липня по 30 серпня 2010 року, які Суд вже розглянув вище (див. [пункти 65-69](#)). Відповідно висновки Суду у попередньому пункті також ж мірою стосуються і питання законності тримання заявника під вартою з 30 серпня по 28 вересня 2010 року.

71. Суд також зазначає, що 28 вересня 2010 року Малиновський суд, а потім 8 жовтня 2010 року - апеляційний суд Одеської області, переглянули підстави тримання заявника під вартою з урахуванням нових обставин у справі щодо екстрадиції заявника, та, зокрема, з огляду на постанову про екстрадицію від 1 вересня 2010 року, яка ґрунтувалася на «уточненому» запиті щодо екстрадиції від 30 серпня 2010 року. Національні суди ухвалили рішення, що продовжуване тримання заявника під вартою було в принципі законним, оскільки він підлягав екстрадиції відповідно до постанови від 1 вересня 2010 року, а максимальний встановлений законом строк тримання заявника під

вартою не було перевищено (див. [пункти 32 та 34](#)). Отже, тримання заявника під вартою з 28 вересня до його фактичної видачі Російській Федерації 12 жовтня 2010 року здійснювалось на нових правових підставах, а саме на судових рішеннях, що ґрунтувались на нових обставинах у провадженні щодо екстрадиції, яке досягло стадії виконання. Немає жодних підстав вважати, що після 28 вересня 2010 року органи влади не продовжили роботу у справі щодо екстрадиції заявника добросовісно та відповідно до порядку, передбаченого законодавством. Більше того, у цій справі тримання заявника під вартою впродовж цього двотижневого періоду не видається таким, що перевищило період, об'єктивно необхідний для виконання постанови про екстрадицію.

(v} Висновок

72. З огляду на вищевикладене Суд доходить висновку, що тримання заявника під вартою в Україні з 19 квітня по 28 вересня 2010 року було незаконним у розумінні [підпункту «f» пункту 1 статті 5 Конвенції](#), оскільки воно або ґрунтувалося на законодавстві, що не відповідало вимозі «якості закону», або не було захищене від свавілля належною добросовісністю органів влади. Тому у зв'язку з цим періодом було порушення [пункту 1 статті 5 Конвенції](#).

73. Суд також вважає, що тримання заявника під вартою в Україні з 28 вересня до його фактичної видачі Російській Федерації 12 жовтня 2010 року було законним і, відповідно, у зв'язку з ним не було порушення [пункту 1 статті 5 Конвенції](#).

**ІІІ. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [ПУНКТУ 4 СТАТТІ 5](#)
КОНВЕНЦІЇ**

74. Заявник також скаржився, що не було належного та оперативного судового перегляду питання законності тримання його під вартою до вирішення питання щодо його екстрадиції. Він посилався на [пункт 4](#) статті 5 Конвенції, в якому зазначено:

«Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.».

А. Прийнятність

75. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

76. Заявник стверджував, що під час перегляду питання законності тримання його під вартою в Україні суди жодним чином не відреагували на відсутність будь-яких строків, навіть не зважаючи на те, що це було одним з його ключових аргументів. Аналогічним чином він наголошував на тому, що суди проігнорували його аргумент про те, що тримання його під вартою не мало жодних підстав через несвоєчасний запит органів прокуратури Російської Федерації щодо його екстрадиції.

77. Заявник також стверджував, що для перегляду питання щодо незаконності його тримання під вартою українським судам знадобилося невинновдано багато часу, що тільки збільшило надмірну тривалість тримання його під вартою, спричинену вищезгаданими зволіканням органів прокуратури Російської Федерації.

78. Зауваження Уряду обмежувались періодом тримання заявника під вартою з 30 липня по 12 жовтня 2010 року. Уряд стверджував, що суди адекватно та оперативно розглянули питання щодо законності тримання заявника під вартою. Уряд зазначив, що заявник мав можливість раз на місяць повторно оскаржувати до суду законність тримання його під вартою, але не скористався нею.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи

79. Суд повторно зазначає, що мета пункту 4 статті 5 полягає у забезпеченні права осіб, яких затримано і взято під варту, на судовий контроль за законністю застосованого до них заходу (див. рішення від 11 жовтня 2007 року у справі «Насруллоєв проти Росії» (*Nasrulloev v. Russia*), заява № 656/06, п. 86). Засіб, за допомогою якого особа могла б домогтися невідкладного судового розгляду питання щодо законності тримання під вартою, а де необхідно - і звільнення, має бути доступний особі під час такого тримання під вартою. Існування засобу юридичного захисту, якого вимагає [пункт 4](#) статті 5 Конвенції, має бути достатньо визначеним як на практиці, так і в теорії, інакше такому засобу не вистачатиме доступності та ефективності, необхідних для цілей пункту 4 статті 5 Конвенції (див., наприклад, рішення від 12 червня 2008 року у справі «Щебет проти Росії» (*Shchebet v. Russia*), заява № 16074/07, п. 75).

80. Більше того, [пункт 4](#) статті 5 Конвенції, гарантуючи взятим під варту особам право ініціювати судове провадження для встановлення законності позбавлення їх свободи, також проголошує їхнє право на судові рішення стосовно законності тримання під вартою, що

має бути ухвалене без зволікань після порушення такого провадження, а також на рішення суду про звільнення, якщо виявиться, що тримання під вартою незаконне (див. вищенаведене рішення у справі «Барановський проти Польщі» (Baranowski v. Poland), п. 68). Існує особлива потреба у швидкому рішенні щодо законності тримання під вартою у випадках, коли триває судовий розгляд, оскільки підсудний має повною мірою користуватися перевагами принципу презумпції невинуватості (див. рішення від 4 жовтня 2001 року у справі «Іловецький проти Польщі» (Ilowiecki v. Poland), заява № 27504/95, п. 76). Та ж логіка може застосовуватися і до тримання під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції, коли розслідування ще триває (див. рішення від 8 січня 2009 року у справі «Худякова проти Росії» (Khudyakova v. Russia), заява № 13476/04, п. 92).

(b) Застосування у цій справі вищезазначених загальних принципів

81. Суд повертається до своїх висновків за [пунктом 1](#) статті 5 Конвенції щодо відсутності в Україні правового регулювання порядку тримання під вартою до вирішення питання щодо екстрадиції до внесення 17 червня 2010 року [змін до Кримінально-процесуального кодексу України](#) (див. [пункт 58](#)). Суд вважає, що за обставин цієї справи ці висновки також застосовуються до скарги заявника за [пунктом 4](#) статті 5 Конвенції, оскільки Уряд не довів, що у заявника був доступ до будь-якої процедури судового перегляду питання щодо законності тримання його під вартою з 19 квітня по 17 червня 2010 року (див. вищенаведене рішення у справі «Солдатенко проти України» (Soldatenko v. Ukraine), пп. 126-127).

82. Суд також зауважує, що закон, яким запроваджувалися нові норми, не передбачав жодних

перехідних положень, зокрема щодо застосування нових норм до осіб, які вже знаходилися під вартою станом на дату набрання ним законної сили. Отже, незрозуміло, чи мав заявник змогу ініціювати перегляд згідно з новим законодавством до того, як у його справі відповідно до цього нового законодавства було прийнято рішення про застосування екстрадиційного арешту (тобто у період з 17 по 23 червня 2010 року). Суд вже висловлював свою позицію з цього питання у п. 160 вищезазначеного рішення у справі «Молотчко проти України» (Molotchko v. Ukraine}. А саме, Суд постановив, що за обставин, за яких нові норми могли створити певну невизначеність щодо їхнього застосування у ситуації заявника, органи влади були зобов'язані невідкладно і у порядку відповідного судового перегляду забезпечити відповідність продовжуваного тримання заявника під вартою новим нормам. У своєму рішенні у вищенаведеній справі Суд встановив порушення [пункту 4](#) статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю хоча б якогось перегляду протягом шести діб. Така ж затримка відбулась і у цій справі: з 17 по 23 червня 2010 року не відбулося жодного судового перегляду питання щодо законності тримання заявника під вартою, і заявник навряд чи мав змогу ініціювати його з огляду на невизначеність правових підстав його тримання під вартою.

83. Суд також зазначає, що 25 червня 2010 року заявник оскаржив у апеляційному порядку постанову Малиновського суду від 23 червня 2010 року щодо його екстрадиційного арешту відповідно до змін, внесених до законодавства. Для розгляду апеляційної скарги заявника апеляційному суду знадобилось тринадцять

днів. Ніщо не вказує на те, що заявник у будь-який спосіб сприяв цій затримці. Зважаючи на вищезазначений обов'язок органів влади забезпечити негайний перегляд питання щодо законності тримання заявника під вартою з урахуванням відповідних змін, Суд не вважає, що за обставин цієї справи тринадцятиденна затримка є сумісною з вимогою «невідкладності» [пункту 4](#) статті 5 Конвенції (для порівняння див. рішення від 5 червня 2012 року у справі «Шакуров проти Росії» (Shakurov v. Russia), заява № 55822/10, п. 187).

84. Суд також зазначає, що хоча апеляційний суд скасував оскаржувану постанову від 8 липня 2010 року, він не розглянув жодного з аргументів заявника та, зокрема, питання, чи перевищувала тривалість тримання його під вартою час, який був об'єктивно необхідним для завершення перевірки. Суд вже піддавав критиці таку бездіяльність у пункті 189 свого рішення у вищезазначеній справі «Молочко проти України» (Molotchko v. Ukraine). Ця критика стосується також і цієї справи.

85. Суд також зауважує, що Малиновський суд ухвалив нову постанову щодо законності тривалого тримання заявника під вартою 30 липня 2010 року, тобто через двадцять два дні після того, як апеляційний суд повернув справу на новий розгляд. Видається, що судові засідання, яке спочатку було заплановано на 21 липня, необхідно було відкласти до 30 липня 2010 року у зв'язку з клопотанням заявника про призначення йому захисника. Проте заявника не можна вважати відповідальним за цю затримку, оскільки прокуратура звернулася з новим поданням про екстрадиційний

арешт заявника згідно з ухвалою від 8 липня 2010 року тільки 27 липня 2010 року (див. [пункти 22 та 24](#)).

86. Не залишилось поза увагою Суду і те, що призначений заявнику захисник зміг бути присутнім на судовому засіданні 30 липня 2010 року. Запишається невідомим, які аргументи він наводив. Тому суд не може оцінити, чи були ці аргументи належним чином розглянуті. Однак Суд зазначає, що не було розглянуто обґрунтованість продовжуваного тримання заявника під вартою. Більше того, Суд не вважає неістотним той факт, що Малиновський суд послався на запит щодо екстрадиції заявника від 11 травня 2010 року, не згадавши про запит від 29 (30) квітня 2010 року. Зважаючи на те, що відповідна постанова є єдиним документом, що посилається на 11 травня 2010 року як на дату запиту про екстрадицію, не можна виключати, що це було помилкове посилення. У будь-якому разі, явне непроведення Малиновським судом належного аналізу ситуації щодо запитів про екстрадицію, їхніх дат та змісту ставить під сумнів ретельність оцінки судом наявності будь-яких перешкод для екстрадиції заявника до Російської Федерації.

87. Суд зауважує, що на підставі постанови від 30 липня 2010 року заявника було поміщено під екстрадиційний арешт відповідно до положень [Кримінально-процесуального кодексу України](#) із внесеними до них змінами. Згідно з цими положеннями законність застосування запобіжних заходів має кожних два місяці переглядатись судом за клопотанням прокурора. Заявник також має право раз на місяць вимагати такого перегляду за власним клопотанням (див. [пункт 37](#)).

88. Суд зазначає, що заявник тричі користувався можливістю ініціювати перегляд судом питання щодо законності тримання його під вартою, заявивши клопотання з цього приводу 21 серпня, а потім знову 10 та 27 вересня 2010 року (див. [пункти 26, 29 та 30](#)). Із протоколу судового засідання випливає, що Малиновський суд розглядав ці клопотання 28 вересня 2010 року (див. [пункт 32](#)). Проте Суд вважає вражаючим той факт, що відповідна постанова не містила жодних згадок про ці клопотання, і не тільки не давала відповіді на аргументи заявника, а навіть і не згадувала про них.

89. Суд не залишає поза увагою той факт, що заявник, як видається, не оскаржив постанову про його екстрадицію відповідно до встановленого порядку. У той же час, заявник мав право вимагати судового перегляду питання щодо законності тримання його під вартою. На думку Суду, спосіб, у який Малиновський суд розглядав неодноразові клопотання заявника, не можна вважати сумісним з принципами ефективного судового перегляду, закріпленими [пунктом 4](#) статті 5 Конвенції.

90. Зважаючи на вищезазначені міркування, Суд робить висновок, що протягом тримання заявника під вартою з 19 квітня по 12 жовтня 2010 року заявника було позбавлено ефективного та оперативного судового перегляду питання щодо законності тримання його під вартою. Тому було порушення [пункту 4](#) статті 5 Конвенції.

IV. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ [КОНВЕНЦІЇ](#)

91. Насамкінець, заявник скаржився за [підпунктами «а» та «с»](#) пункту 3 статті 6 Конвенції, що кримінальну справу щодо нього було порушено без жодних обґрунтованих підстав, що його не було оперативно

повідомлено про пред'явлені йому обвинувачення, а також що йому не було призначено адвоката.

92. Суд повторює, що рішення про в'їзд, перебування та депортацію або екстрадицію іноземців не можна вважати таким, що вирішує питання щодо цивільних прав та обов'язків особи чи обвинувачення у вчиненні нею злочину у розумінні [пункту 1](#) статті 6 Конвенції (див. рішення у справах «Маауїя проти Франції» (Maoui v. France) [ВП], заява № 39652/98, п. 40, ECHR 2000-X, «Маматкулов та Аскарів проти Туреччини» (Mamatkulov and Askarov v. Turkey) [ВП], заяви № 46827/99 та № 46951/99, п. 82, ECHR 2005-I).

93. Із цього випливає, що ця скарга не відповідає Конвенції *ratione materiae* і має бути відхилена відповідно до [підпункту «а»](#) пункту 3 її статті 35.

V. ЗАСТОСУВАННЯ [СТАТТІ 41](#) КОНВЕНЦІЇ

94. [Статтею 41](#) Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

А. Шкода

95. Адвокати, які представляли інтереси заявника після повідомлення Уряду України про заяву, вимагали 30000 євро відшкодування моральної шкоди. Обґрунтовуючи цю вимогу, вони посилались на ймовірні неналежні умови тримання заявника під вартою та несправедливість його кримінального переслідування.

96. Уряд заперечив проти цієї вимоги як такої, що не пов'язана зі скаргами за [пунктами 1 та 4](#) статті 5 Конвенції,

про які його було повідомлено для надання зауважень щодо них.

97. Суд погоджується з Урядом у тому, що наведені адвокатами заявника аргументи слід відхилити як такі, що не стосуються відповідних скарг. З іншого боку, Суд вважає, що заявник безсумнівно зазнав моральної шкоди внаслідок встановлених порушень, та вирішує присудити йому 6000 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

98. Заявник не висував жодних вимог за цим пунктом. Тому Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

99. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ОБСТАВИН СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за [пунктами 1 та 4](#) статті 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою до вирішення питання щодо його екстрадиції прийнятними, а решту скарг у заяві - неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення [пункту 1](#) статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою в Україні з 19 квітня по 28 вересня 2010 року.

3. *Постановляє*, що не було порушення [пункту 1](#) статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою в Україні з 28 вересня по 12 жовтня 2010 року.

4. *Постановляє*, що було порушення [пункту 4](#) статті 5 Конвенції.

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до [пункту 2](#) статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити

заявникові 6000 (шість тисяч) євро відшкодування моральної шкоди;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 27 листопада 2014 року відповідно до пунктів 2 та 3 [правила 77](#) Регламенту Суду.

Секретар	Стівен ФІЛІПС
Голова	Марк ВІЛІГЕР